

1-Mavzu: O‘zbekiston Respublikasida ta’lim tizimini rivojlantirishning konseptual asoslari

Mavzu rejasi:

- 1. Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi asosida jadal taraqqiyot va yangilanish sari.**
- 2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. Ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari.**
- 3. Ta’lim tizimi va turlari.**
- 4. Professional ta’lim mazmuni.**
- 5. Ta’limning xalqaro standart tasniflagich darajalari.**

**BARCHA EZGU
MAQSADLARGA TA'LIM,
TARBIYA VA BILIM
ORQALI ERISHILADI**

Sh. Mirziyoyev

**NAJOT – TA'LIMDA, NAJOT – TARBIYADA,
NAJOT – BILIMDA**

ADABIYOTLAR

1. Axmedova M.E., Komilova M.O., Iskanjanova F.K., Saydullayev A.N. Umumiy pedagogika. "Zuxra baraka biznes" MCHJ, . T.: - 2023
2. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.416 bet
3. Mirzayeva L.E. Pedagogika nazariyasi va tarixi. O'quv qo'llanma. "Firdavs-shoh" nashriyoti. T 2023.
4. J.Hasanboyev, X.A.To'raqulov, I.Sh.Alqarov, N.O'Usmanov. Pedagogika. O'quv qo'llanma. "Noshir" nashriyoti 2016
5. R.A.Mavlonova, N.H.Rahmonqulova, K.O.Matnazarova, M.K.Shirinov, S.Hafizov. Umumiy pedagogika. - T.: "Fan va texnologiya", 2018

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Axmedova M.E., Bovanova U.A. Odilova H.Q. Maxmudov. Pedagogik mahorat. Sh.K. "Firdavs shox" nashriyoti MCHJ. 2023
2. Smetova Jumabeka Hamidulla qizi. Pedagogik mahorat. O'quv qo'llanma. «Zuxra baraka» nashriyoti. 2023.
3. Xodjayev B.X. Umumiy pedagogika nazariyasi va amaliyoti. Darslik – T.: SANO-STANDART, 2017.416 bet
4. B.Raximov., N.N.Narziyeva. Pedagogik mahorat. Darslik. Guliston: "SamDCHTI" nashriyoti. 2021.

Axborot manbalari

1. www.tdpu.uz
2. www.pedagog.uz
3. www.Ziyonet.uz
4. www.edu.uz
5. tdpu-INTRANET.Ped

Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi asosida jadal taraqqiyot va yangilanish sari.

Yangi O‘zbekistonda mutlaqo yangi milliy huquqiy tizim shakllanmoqda. Ya’ni, “**Inson, uning huquqlari, erkinliklari, ayniqsa, qadri – eng muhim qadriyat**” degan tamoyil e’tirof etilmoqda. Eng asosiysi: Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasida yillar davomida amal qilib kelgan “**davlat – jamiyat – inson**” tamoyili “**inson – jamiyat – davlat**” tamoyiliga o‘zgartirilmoqda.

Prezident Shavkat Mirziyoev taqdim etgan Yangi O‘zbekistonning 2022–2026 yillarga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasi loyihasida belgilab berilgan ustuvor yo‘nalishlar va eng muhim vazifalarning atroflicha tahlili shundan dalolat beradi

- ▶ Yangi hujjat – Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi endi Yangi O‘zbekistonning poydevorini tiklash va binosini qurishga qaratilgan. Bu buyuk bunyodkorlik jarayoni 2026 yilgacha bo‘lgan davrni qamrab oladi va yilma-yil amalga oshirib boriladi.
- ▶ Shunday qilib, Yangi O‘zbekistonning 2022–2026 yillarga mo‘ljallangan taraqqiyot strategiyasida quyidagi yettita ustuvor yo‘nalish nazarda tutilgan:

- ▶ **birinchi ustuvor yo‘nalish** – inson qadrini yuksaltirish va erkin fuqarolik jamiyatini yanada rivojlantirish orqali xalqparvar davlat barpo etish;
- ▶ **ikkinchchi ustuvor yo‘nalish** – mamlakatimizda adolat va qonun ustuvorligi tamoyillarini taraqqiyotning eng asosiy va zarur shartiga aylantirish;
- ▶ **uchinchchi ustuvor yo‘nalish** – milliy iqtisodiyotni rivojlantirish, uning o‘sish sur’atlarini zamon talablari darajasida ta’minlash;
- ▶ **to‘rtinchchi ustuvor yo‘nalish** – adolatli ijtimoiy siyosat yuritish, inson kapitalini rivojlantirish;
- ▶ **beshinchchi ustuvor yo‘nalish** – ma’naviy taraqqiyotni ta’minlash, ushbu sohani tubdan isloh etish va yangi bosqichga olib chiqish;
- ▶ **oltinchchi ustuvor yo‘nalish** – umumbashariy muammolarga milliy manfaatlardan kelib chiqqan holda yechim topish;
- ▶ **yettinchchi ustuvor yo‘nalish** – mamlakatimiz xavfsizligi va mudofaa salohiyatini kuchaytirish, ochiq va pragmatik, faol tashqi siyosat olib borish

- ▶ Eng asosiysi, Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasidagi 7 ustuvor yo‘nalishning bosh g‘oyasi – inson qadrini ta’minlashdir. Chunki, Prezidentimizning saylovoldi dasturidagi asosiy g‘oya ham “**Inson qadri uchun**” tamoyili edi.
- ▶ Shunday ekan, Taraqqiyot strategiyasining tasdiqlanishi va muvaffaqiyatli amalga oshirilishi O‘zbekistonda demokratik huquqiy davlat barpo etish hamda erkin fuqarolik jamiyatini rivojlantirish orqali inson qadrini ulug‘lashga qaratilgan ulkan maqsad va vazifalarimizga erishish imkonini beradi.
- ▶ Insoniyat mavjud ekan, har doim taraqqiyot sari intiladi va yangidan-yangi fan yutuqlarini qo‘lga kiritib boradi. Ta’lim tizimi esa ana shu fan yangiliklarini kelajak avlodga yetkazib berishni ta’minlaydi. Shu bois ta’lim tizimining dunyoviy xarakterda bo‘lishi talab etiladi. Shuningdek, ta’lim oluvchilarning ushbu yutuqlardan oqilona foydalangan holda ulardan to‘g‘ri xulosalar chiqarib, kelajakda o‘zlarining munosib o‘rinlarini topishga zamin yaratadi.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida” gi Qonuni. Ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari.

- ▶ Xususan, O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 7-fevraldagи “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha Harakatlar strategiyasi to‘g‘risida”gi farmonida ijtimoiy soha, xususan, ta’lim va ilm-fan sohalarini takomillashtirish borasida qator vazifalar belgilangan
- ▶ Jumladan, ta’lim sohasidagi munosabatlarni tartibga soladigan O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi qonuni qabul qilinib, mazkur qonun 2020-yilning 23-sentabrdagi O‘RQ-637-son kunidan kuchga kirdi. Ushbu qonunga ko‘ra ilk bor inklyuziv ta’lim joriy etildi.

Bunda ta'lim olish shakllarining tasnifi kengaytirildi:

- ▶ **ishlab chiqarishdan ajralgan** (kunduzgi) va ajralmagan holda (sirtqi, kechki, masofaviy);
- ▶ **nazariy** - ta'lim tashkiloti negizida, amaliy - ta'lim oluvchining ish joyida birga olib boriladigan dual ta'lim;
- ▶ **oilada ta'lim** olish va mustaqil ta'lim olish;
- ▶ **katta yoshdagilarni** o'qitish va ularga ta'lim berish;
- ▶ **jismoniy, aqliy, sensor** (sezgi) yoki ruhiy nuqsonlari bo'lgan bolalar (shaxslar) uchun inklyuziv ta'lim;
- ▶ **eksternat tartibidagi ta'lim** - o'quv dasturlarini mustaqil ravishda o'zlashtirishni o'z ichiga olib, uning yakunlari bo'yicha ta'lim oluvchilardan davlat ta'lim muassasalarida yakuniy va davlat attestatsiyalaridan o'tish;
- ▶ **mudofaa, xavfsizlik** va huquqni muhofaza qilish faoliyati sohasida kadrlar tayyorlash.

- ▶ Qonunga muvofiq, davlat oliy ta’lim, o‘rta maxsus, professional ta’lim muassasalari va ularning filiallari, shuningdek davlat ishtirokidagi oliy, o‘rta maxsus, professional ta’lim tashkilotlari va ularning filiallari Prezident yoki Hukumat qarorlari bilan tashkil etilishi hamda nodavlat ta’lim muassasalarini tashkil etish ularning ta’sischilari tomonidan amalga oshirilishi belgilab qo‘yildi.
- ▶ Xulosa qilib aytganda, ushbu qonun bilan joriy qilinayotgan yangiliklar ta’lim muassasalarida pedagog kadrlar salohiyati va ta’lim sifatining oshirilishida, oliy ta’lim muassasalariga eng iqtidorli yoshlarning qabul qilinishida, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan keng qamrovli hamda tizimli o‘zgarishlarda ta’lim muassasalarining faol ishtirok etishini ta’minlashda qo‘l keladi.

O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonunining 3-moddasida ta’lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillari ko‘rsatib o‘tilgan. Ular quyidagilardan iborat:

- ▶ -ta’lim-tarbiyaning insonparvar va demokratik xarakterda bo‘lishi;
- ▶ -ta’lim tizimining uzlucksizligi va izchilligi;
- ▶ -umumi o‘rta, shuningdek, o‘rta maxsus kasb-hunar ta’limining yo‘nalishlarini tanlashning ixtiyorligi;
- ▶ -ta’lim tizimining dunyoviy xarakterda ekanligi; davlat ta’lim standarti doirasida ta’lim olishning hamma uchun ochiqligi;
- ▶ -ta’lim dasturini tanlashga yagona va tabaqalashtirilgan yondoshuv;
- ▶ -bilimli bo‘lishni rag‘batlantirish;
- ▶ -ta’lim tizimida davlat va jamiyat boshqaruvini uyg‘unlashtirish.

Ta’lim tizimi va turlari. Ta’lim tizimi:

- ▶ davlat ta’lim standartlarini, davlat ta’lim talablarini, o‘quv rejalarini va o‘quv dasturlarini;
- ▶ - davlat ta’lim standartlarini, davlat ta’lim talablari va o‘quv dasturlarini amalga oshiruvchi ta’lim tashkilotlarini;
- ▶ - ta’lim sifatini baholashni amalga oshiruvchi tashkilotlarni;
- ▶ - ta’lim tizimining faoliyat ko‘rsatishi va rivojlanishini ta’minlash uchun zarur bo‘lgan tadqiqot ishlarini bajaruvchi ilmiy-pedagogik muassasalarni;
- ▶ - ta’lim sohasidagi davlat boshqaruvi organlarini, shuningdek ularning tasarrufidagi tashkilotlarni o‘z ichiga oladi. Ta’lim tizimi yagona va uzluksizdir.

Ta'lim turlari quyidagilardan iborat:

- ▶ - maktabgacha ta'lim va tarbiya;
- ▶ - umumiy o'rta va o'rta maxsus ta'lim;
- ▶ - professional ta'lim;
- ▶ - oliy ta'lim;
- ▶ - oliy ta'limdan keyingi ta'lim;
- ▶ - kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish;
- ▶ - maktabdan tashqari ta'lim.

Professional ta’lim mazmuni. Professional ta’lim egallanadigan kasb va mutaxassislik bo‘yicha quyidagi darajalarни o‘z ichiga oladi:

- ▶ - boshlang‘ich professional ta’lim;
- ▶ - o‘rta professional ta’lim;
- ▶ - o‘rta maxsus professional ta’lim.

- ▶ **Boshlang‘ich professional ta’lim** kasb-hunar mакtablarida IX sinf bitiruvchilari negizida bepul asosda kunduzgi ta’lim shakli bo‘yicha umumta’lim fanlarining va mutaxassislik fanlarining ikki yillik integratsiyalashgan dasturlari asosida amalga oshiriladi.
- ▶ **O‘rta professional ta’lim** kollejlarda davlat buyurtmasi yoki to‘lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi ikki yilgacha bo‘lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta’lim shakllari bo‘yicha umumiy o‘rta, o‘rta maxsus ta’lim hamda boshlang‘ich professional ta’lim negizida amalga oshiriladi.
- ▶ **O‘rta maxsus professional ta’lim** texnikumlarda umumiy o‘rta, o‘rta maxsus, boshlang‘ich professional va o‘rta professional ta’lim negizida davlat buyurtmasi yoki to‘lov-shartnoma asosida kasblar hamda mutaxassisliklarning murakkabligidan kelib chiqqan holda, davomiyligi kamida ikki yil bo‘lgan kunduzgi, kechki va sirtqi ta’lim shakllari bo‘yicha amalga oshiriladi.

Ta’limning xalqaro standart tasniflagich darajalari.

- ▶ 2019-yil 6-sentyabrda O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Professional ta’lim tizimini yanada takomillashtirishga doir qo‘sishimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PF-5812-son farmoni qabul qilindi.
- ▶ Farmonga ko‘ra 2020-2021 o‘quv yilidan boshlab yurtimizda Ta’limning xalqaro standart tasniflagichi darajalari bilan uyg‘unlashgan yangi boshlang‘ich, o‘rta va o‘rta maxsus professional ta’lim tizimi hamda tabaqalashtirilgan ta’lim dasturlari joriy etiladigan ta’lim muassasalari tarmog‘i tashkil etiladi.
- ▶ Kasb-hunar maktablari, kollejlar va texnikumlarga idoraviy bo‘ysunuvidan qatinazar o‘quv-metodik rahbarlik qilish hamda bu sohada davlat siyosatini yuritish oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligi tomonidan amalga oshiriladi.

**Farmon bilan 2020-2021 o‘quv yilidan boshlab
xalqaro tasniflagichning tegishli darajalariga mos
keluvchi dasturlar asosida tegishli kadrlar
tayyorlaydigan ta’lim muassasalari ro‘yxatlari
tasdiqlandi:**

- ▶ boshlang‘ich professional ta’lim bosqichida kadrlar tayyorlaydigan ta’lim muassasalari (Kasb-hunar maktablari) ro‘yxati;
- ▶ - o‘rta professional ta’lim bosqichida kadrlar tayyorlaydigan ta’lim muassasalari (kollejlar) ro‘yxati;
- ▶ - oliv ta’lim muassasalari huzurida tashkil etiladigan texnikumlar

**E'TIBORINGIZ UCHUN
RAHMAT!**

